

Sygn. akt: III AUa 1140/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 marca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Iwona Szybka (spr.)

Sędziowie: SSA Janina Kacprzak

SSO del. Romuald Kompanowski

Protokolant: st. sekr. sądowy Joanna Sztuka

po rozpoznaniu w dniu 11 marca 2014 r. w Łodzi

sprawy **I. Z.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.**

o wznowienie postępowania o wypłatę emerytury w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 16 lutego 2012 roku w sprawie sygn. akt VIII U 2237/11,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 15 maja 2013 r., sygn. akt: VIII U 580/13,

zmienia zaskarżony wyrok w punkcie drugim oraz trzecim i oddala skargę.

Sygn. akt: III AUa 1140/13

UZASADNIENIE

Skargą z dnia 12 lutego 2013 r. I. Z. wniosła o (1) wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 16 lutego 2012 r., sygn. akt: VIII U 2237/1, (2) zmianę przywołanego orzeczenia i uznanie jej roszczeń poprzez uchylenie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 października 2011 r. i wypłatę zaległych świadczeń emerytalnych za okres zawieszenia wypłaty emerytury wraz z należnymi odsetkami za opóźnienie oraz (3) o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania.

W odpowiedzi na skargę Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jej oddalenie.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 15 maja 2013 r. Sąd Okręgowy w Łodzi (1) wznowił postępowanie w sprawie VIII U 2237/11, (2) zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 16 lutego 2012 r. oraz poprzedzając go decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. z dnia 13 października 2011 r. i przyznał I. Z. prawo do wypłaty emerytury poczynając od dnia 1 października 2011 roku, (3) przekazując organowi rentowemu do rozpoznania wnioski o przyznanie odsetek zawarty w odwołaniu.

Powyższe orzeczenie poprzedziły następujące ustalenia faktyczne:

I. Z. urodziła się (...) Od 14 września 1992 r. ubezpieczona pozostaje zatrudniona w Urzędzie Miasta Ł.. Decyzją z 29 lipca 2010 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał I. Z. prawo do emerytury od dnia 1 lipca 2010 r. wstrzymując jej wypłatę od 1 lipca 2010 r. na podstawie art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw. Organ rentowy wskazał, że powodem wstrzymania wypłaty świadczenia jest kontynuowanie przez ubezpieczoną dotychczasowego zatrudnienia. W odwołaniu od przywołanej decyzji I. Z. podniosła, że decyzja ta pozbawiła ją praw nabytych, co w radykalny sposób zmieniło jej sytuację prawną i finansową. W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z 16 lutego 2012 r., sygn. akt VIII U 2237/11, oddalił odwołanie I. Z.. Wyrok uprawomocnił się 22 marca 2012 r. Jako, że ubezpieczona przedłożyła 24 lutego 2012 r. świadectwo pracy wystawione przez Urząd Miasta Ł. z 24 lutego 2012 r., z którego to wynika, że stosunek pracy rozwiązany został 24 lutego 2012 r., organ rentowy podjął decyzję o wznowieniu wypłaty zawieszonych emerytury od 1 lutego 2012 r.

W świetle powyższych ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że skarga I. Z. zasługuje na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie podstawę wznowienia postępowania stanowił art. 401¹ k.p.c. w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. w sprawie K 2/12. Zgodnie z przywołanym orzeczeniem art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikająca z art. 2 Konstytucji RP. Utrata mocy obowiązującej art. 28 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r. w zw. z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS powoduje, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, nie ma zastosowania do osób, które nabyły prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Przepis ten pozostaje natomiast w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie wejścia w życie i później tj. od dnia 1 stycznia 2011 r. W ocenie Sądu Okręgowego ubezpieczona, jako że nabyła prawo do emerytury od dnia 1 lipca 2010 r. wpisuje się w krąg podmiotów, o których mowa w treści przywołanego orzeczenia. I. Z. uzyskała prawo do emerytury w chwili, gdy treść ryzyka emerytalnego nie obejmowała warunku rozwiązania stosunku pracy. Sąd Okręgowy podniósł, że ubezpieczona już raz spełniła skutecznie przesłanki prawa do emerytury (osiągnęła wiek emerytalny i odpowiedni staż pracy) Niedopuszczalnym byłoby z punktu widzenia zasady ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, nakazywać jej zastosowanie się do nowej treści ryzyka, czyli ponownie zrealizować już raz zrealizowane prawo do emerytury. Z tego powodu, Sąd Okręgowy wznowił postępowanie w sprawie VIII U 2237/11, zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 16 lutego 2012 roku oraz poprzedzającą go decyzję ZUS z dnia 13 października 2011 roku i przyznał I. Z. prawo do wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 roku. Odnosząc się natomiast do żądania odsetek za okres zawieszenia świadczenia, Sąd, w oparciu o art. 477¹⁰ § 2 k.p.c., przekazał wniosek ubezpieczonej do rozpoznania organowi rentowemu.

Powyższe orzeczenie zaskarżył apelacją w części, co do przyznania ubezpieczonej prawa do wypłaty emerytury od 1 października 2011 r. (punkt 2 wyroku) oraz w części, co do przekazania żądania odsetek do rozpoznania organowi rentowemu (punkt 3 wyroku) Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Skarżący zarzucił naruszenie prawa materialnego tj. art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie powyższego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Łodzi.

W uzasadnieniu apelujący zakwestionował prawidłowość orzeczenia Sądu Okręgowego, przede wszystkim pogląd w zakresie retroaktywności wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 r. w sprawie K 2/12. Organ rentowy wskazał, że przywołane przez Sąd Okręgowy orzeczenie Trybunału nie unieważnia istniejącego wcześniej stanu prawnego, a co za tym idzie wszystkich wcześniejszych konsekwencji prawnych. W ocenie skarżącego wyrok Trybunału ma konstytutywny charakter. Obowiązuje od dnia wejścia w życie, zaś skutki prawne wywołuje tylko do przodu tj. od dnia ogłoszenia w Dzienniku Ustaw, zwłaszcza, że Trybunał nie określił bezpośrednio w wyroku skutków czasowych swojego orzeczenia. Tak więc, skoro I. Z. nabyła prawo do emerytury od 1 lipca 2010 r., treść ww. wyroku Trybunału nie znajduje w jej przypadku zastosowania. Sporna zaś decyzja organu rentowego o zawieszeniu wydana została na podstawie obowiązujących wówczas przepisów ustawy. W związku z powyższym, brak jest podstaw do wznowienia postępowania.

Sąd Apelacyjny ustalił dodatkowo:

Decyzją z 8 października 2002 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał I. Z. od 1 września 2002r. prawo do emerytury na podstawie art. 29 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wpłata świadczenia podlegała zawieszeniu, gdyż ubezpieczona kontynuowała zatrudnienie bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywała je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. Rozpoznając wniosek I. Z. z 13 marca 2009 r. organ rentowy podjął wypłatę świadczenia od 1 marca 2009 r. na podstawie ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych, która uchyliła ust. 2a art. 103 ww. ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Emerytura wcześniejsza wypłacana była w okresie od 1 marca 2009 r. do 30 czerwca 2010 r. Od 1 lipca 2010 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał i przeliczył I. Z. emeryturę w związku z ukończeniem powszechnego wieku emerytalnego. Emerytura była wypłacana do 1 października 2011r. W okresie od 1 września 1992r. do 24 lutego 2012r. I. Z. była nieprzerwanie zatrudniona w Urzędzie Miasta Ł.. Stosunek pracy został rozwiązany 24 lutego 2012 r.

(dowód: decyzja z 8.10.2002r. k. 20 i decyzja z 2.04.2009r. k. 48 akt rentowych;

pismo ZUS k. 46 akt sprawy;

świadcstwo pracy k. 79 akt rentowych)

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego jest zasadna, skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem skargi o wznowienie postępowania zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 16 lutego 2012 r., sygn. akt VIII U 2237/11, ale z innych powodów niż wskazano w apelacji.

W przedmiotowej sprawie w sporze pozostaje to, czy w świetle wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, działając na podstawie art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustawy w zw. z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, prawidłowo zawiesił wypłatę emerytury I. Z. w okresie od 1 października 2011 r. do 31 stycznia 2012 r.

Kluczowym dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy staje się, więc szczegółowe rozważenie charakteru przywołanego orzeczenia Trybunału z 13 listopada 2012 r.

W wywiezionej przez organ rentowy apelacji, strona skarżąca kwestionuje retroaktywną skuteczność wyroku podnosząc, że orzeczenie Trybunału jest skuteczne dopiero od chwili opublikowania w Dzienniku Ustaw (w tym przypadku od 22 listopada 2012 r.), a co za tym idzie, nie może mieć zastosowania do stanów faktycznych sprzed tej daty. Stanowiska tego nie można zaaprobować. W świetle ugruntowanej już linii orzecniczej skutek ex tunc przywołanego orzeczenia Trybunału nie powinien wzbudzać jakichkolwiek wątpliwości. Za takim rozumieniem skutku czasowego przedmiotowego wyroku wypowiedział się m.in. Sąd Najwyższy

w orzeczeniu z 4 września 2013 r. wydanym w sprawie II UK 24/13 (Legalis nr 736946) stwierdzając, że skutkiem uznania za niekonstytucyjne przepisów art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach w określonym zakresie, jest obowiązek zapewnienia przez wszystkie sądy, które orzekły na podstawie niekonstytucyjnych przepisów prawa, stanu zgodnego

z Konstytucją w zakresie wiążąco rozstrzygniętym wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego. Skoro uznane za niezgodne z Konstytucją przepisy prawa naruszały ustawę zasadniczą już od dnia ich wejścia w życie (ex tunc), przeto nie mogą być legalną podstawą orzekania przez sądy powszechne i Sąd Najwyższy. Stanowisko Sądu Najwyższego zaprezentowane w tym orzeczeniu podzielił także Sąd Okręgowy, co jednoznacznie wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku. Niemniej jednak wydając zaskarżony wyrok, sąd pierwszej instancji całkowicie pominął kwestię zakresu podmiotowego wyroku Trybunału Konstytucyjnego K 2/12, która to kwestia ma w przedmiotowej sprawie kluczowe znaczenie. Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z 13 listopada 2012 roku (K 2/12) sam określił zakres podmiotowy orzeczenia stwierdzając, że „z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw utraci moc art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach

i rentach z FUS do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez rozwiązania stosunku pracy. Znaczy to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą – jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury – nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r.” Reasumując, z dobrodziejstwa wyroku Trybunału Konstytucyjnego, ze skutkiem ex tunc, korzystają jedynie ci ubezpieczeni, którzy prawo do emerytury nabyli w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Tylko bowiem tego kręgu podmiotowego nie dotyczył warunek rozwiązania stosunku pracy. Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego,

w szczególności z materiału znajdującego się w aktach rentowych w postaci decyzji

o przyznaniu emerytury z dnia 8 października 2002 r. (k. 20, (...) akt rentowych) wynika, że I. Z. nabyła prawo do emerytury (w obniżonym wieku na podstawie art. 29 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) od dnia 8 października 2002 r. Oznacza to, że I. Z. nabyła prawo do emerytury w dacie obowiązywania art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Art. ten, obowiązywał od 1 lipca 2000 r. do 7 stycznia 2009 r. i stanowił, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Warunek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą stanowił więc element ryzyka emerytalnego. Konstytucyjność tego przepisu została potwierdzona wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 lutego 2006 r. (SK 45/04, OTK-A 2006, Nr 2, poz. 15). Z akt rentowych wynika, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiesił od 8 października 2002 r. wypłatę emerytury I. Z. właśnie z powodu kontynuowania zatrudnienia na warunkach określonych w art. 103 ust. 2a. W aktach rentowych znajdowało się bowiem zaświadczenie zakładu pracy, z którego wynikało, że I. Z. pracuje nieprzerwanie od 14 września 1992 r. w Urzędzie Miasta Ł.. Dopiero zmiana przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, dokonana ustawą z 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz.U. nr 228, poz. 1507) i polegająca na skreśleniu przepisu art. 103 ust. 2a z dniem 8 stycznia 2009 r., dała prawną możliwość wypłaty zawieszonych emerytur. Z akt rentowych wynika, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych, rozpoznając wniosek I. Z. z 13 marca 2009 r., podjął wypłatę emerytury od 1 marca 2009 r. i kontynuował tę wypłatę. Jednocześnie więc stwierdzić należy, że ubezpieczona, która nabyła prawo do emerytury już w 2002 r., a więc poza okresem wskazanym w wyroku Trybunału Konstytucyjnego, w czasie gdy obowiązywał art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej, tożsamy treściowo z art. 103a, nakazujący rozwiązać stosunek pracy w celu realizacji prawa do emerytury, nie jest osobą, która została dotknięta nieoczekiwaną zmianą ryzyka emerytalnego, o której wspominał Trybunał. Sąd Apelacyjny dostrzega przy tym fakt, że organ rentowy, przeliczył ubezpieczonej od dnia 1 lipca 2010 r. emeryturę w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego. Nie ma jednak wątpliwości, że odwołująca była już wówczas osobą uprawnioną do emerytury, a tzw. emerytura w związku z osiągnięciem wieku nie stanowi nowego świadczenia. W ramach bowiem tego samego świadczenia – emerytury – następuje

w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego ustalenie na nowo podstawy wymiaru przyznanego już wcześniej świadczenia. Przyjmuje się bowiem, że prawo do emerytury wcześniejszej nie wygasło. Od przyjęcia przez Sąd Najwyższy uchwały

z 14 czerwca 2006 r. (I UZP 3/06, OSNP 2007/1-2/22), pogląd ten jest

w orzecznictwie utrwalony (por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 kwietnia 2013 r., III AUa 842/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 27 marca 2013 r., III AUa 212/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 30 stycznia 2013 r., III AUa 1108/12, Lex nr 1271912). I. Z. emeryturę uzyskała już w 2002 r.

i dlatego nie dotyczy jej wyrok Trybunału Konstytucyjnego. Skoro tak, to ma do niej pełne zastosowanie art. 103a ustawy emerytalnej, a jej świadczenie podlegało zawieszeniu poczynając od 1 października 2011 r., wobec kontynuowania zatrudnienia u tego samego pracodawcy. Z akt sprawy wynika, że stosunek pracy nawiązany przez I. Z. w dniu 14 września 1992 r. z Urzędem Miasta Ł. był nieprzerwanie kontynuowany do dnia 24 lutego 2012 r. (pismo ZUS k. 46). Wyrok Trybunału Konstytucyjnego przesądził o niezgodności z Konstytucją art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 roku w zw. z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS tylko w zakresie, w jakim przepis ten odnosi się do ubezpieczonych, którzy zrealizowali swe prawo w okresie ryzyka emerytalnego pozbawionego wymogu rozwiązania dotychczasowego stosunku pracy tj. w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. I. Z. nabyła prawo do emerytury w dniu 1 września 2002 r. Okoliczność ta wyklucza więc zastosowanie wobec niej treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 412§ 2 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił skargę o wznowienie postępowania.